

Yurtdışı Yatırım Endeksi 2017

Bu çalışma Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) ve Bain & Company Türkiye tarafından hazırlanmıştır. Ülkelerin yatırım ortamları, spesifik bir sektör bakış açısı olmaksızın dönemsel etkiler ışığında Türk şirketlerinin bakış açısı ile belirli bir metodoloji dahilinde sıralanmıştır. Bu çalışma ile ilgili olan her türlü resmi yazışma için proje ekibi irtibat bilgisi aşağıda belirtildiği gibidir.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)
Barış Sazak
Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi
bsazak@deik.org.tr
Tel: +(90) 212 339 5089

Bain & Company
Hüseyin Binzat
Yönetici
huseyin.binzat@bain.com
Tel: +(90) 212 708 1425

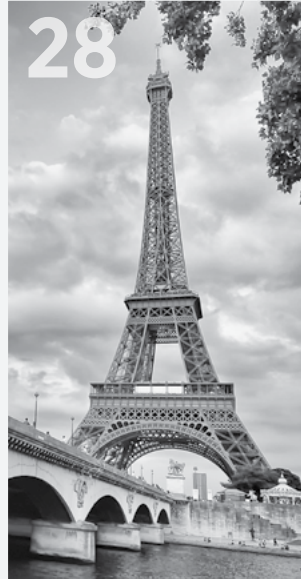
Her hakkı saklıdır © Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu | Bain & Company Türkiye | 2017

YASAL UYARI

Bu raporda yer alan bilgiler halka açık kaynaklardan elde edilmiştir. Çalışmamıza sermaye piyasası işlemleri ve grup içi işlemler dahil olmayıp; kapanış süreci devam eden birleşme ve satın alma işlemleri, kaynak aktarımı yeni başlamış sıfırdan yatırımlar, imtiyaz hakkı alımları ve gayrimenkul yatırımları dahildir. Bununla beraber, bu çalışmada kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucunda DEİK üyelerinin veya üçüncü kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kâr yoksunluğundan veya manevi zararlardan dolayı DEİK ve Bain & Company hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Rapor; DEİK üyelerini, kamuoyunu ve karar vericileri bilgilendirmek amacı ile hazırlanmış olup herhangi bir ekonomik aktivite için tavsiye veya hukuki görüş olarak yorumlanmamalıdır. Bölge yatırım istatistikleri bölümünde “(*)” ile belirtilen değeri açıklanmamış işlemler için tahmini değerler de dahildir. Bu veriler yıllık para akışını göstermez. Proje tahmini değeridir. Yıllık para akışları için TCMB Ödemeler Dengesi istatistikleri geçerlidir.

İçindekiler

Önsöz.....	4
Metodoloji ve Dönemsel Türk Yatırımcı Algısı.....	6
Yatırım Endeksi 2017.....	8
Küresel Yatırım Görünümü	10
Endekste Yer Alan Bölge & Ülke Görünümleri.....	12

Önsöz

Ömer Cihad Vardan
DEİK
Yönetim Kurulu Başkanı

Ülkemiz 2000’li yılların başından itibaren yakaladığı yüksek büyüme ivmesi ve 1980’li yıllar ile başlayan küresel ekonomiye eklemlenme süreci neticesinde geliştirdiği kurumsal kapasite ile dış yatırımlarını komşu ülkeler başta olmak üzere diğer ülkelere genişletmeye başlamıştır. Türk şirketlerinin giderek küresel, fakat özellikle de bölgesel olarak önemli yatırımcılardan biri haline gelmesi hiç şüphesiz ekonomimizin gelişmesi ve yurtdışı pazarlarda tanınması bakımından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca yurtdışı yatırımlarımızdaki artış içeride rekabet edebilme kapasitesinin artırılmasına yardımcı olurken, şirketlerimizin daha fazla, daha sofistike pazarlarla irtibata geçmesine imkan tanıyacak; daha zorlayıcı ortamlarda çalışma, riskin çeşitlendirilmesi imkanı verecektir.

Her ne kadar kat edilecek çok mesafe olsa da, gelinen noktada Türk ekonomisinin küresel ekonomide üst sıralara tırmanması, içinden çıkaracağı küresel şirket ve markalarının performansına bağlıdır. Küresel değer zincirinde kendine yer edinmek isteyen her şirketimizin dünyayı tek bir pazar halinde değerlendirerek yatırımlarını planlaması elzem bir husustur. Gerek gelişmiş OECD ekonomileri, gerekse gelişmekte olan Doğu ve Güney Doğu Asya ülkelerinin yurtdışındaki yatırımları ve bu yatırımlarından elde ettikleri üretime dönük nicel ve nitel katma değer, küresel ekonomik performanslarında önemli bir faktördür.

Bu bağlamda şirket satın alımları ve sıfırdan gerçekleşecek yatırımlarda DEİK olarak her ülke ziyaretimizde tüm gücümüz ile şirketlerimize destek vermeye gayret ediyoruz.

Bu vizyondan yola çıkarak, DEİK olarak, ilkinin 2016 yılında yayımladığımız Yurtdışı Yatırım Endeksi çalışmamızı ilkinin ardından değişen şartlara göre güncelledik. Geçen sene olduğu gibi, Türk şirketlerinin yurtdışı yatırımlara artan ilgisine yönelik hazırlanan bu yılki raporumuz, yatırım coğrafyalarının risk ve potansiyelini Türk yatırımcılar açısından değerlendiriyor. DEİK bünyesinde faaliyet gösteren Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi’nin Bain & Company işbirliği ile hayata geçirdiği Yurtdışı Yatırım Endeksi’nin, Türk özel sektörünün yurtdışı yatırımlarına ışık tutması ve ufuk açmasını dilerim.

Volkan Kara
DEİK
Yurtdışı Yatırımlar
İş Konseyi Başkanı

Her sene değişen şartlara göre güncellenen endeks, Türk şirketlerinin önceliklerini, motivasyonlarını ve perspektifini yansıtarak ülke bazlı bir sıralamayı yatırımcılarla paylaşmaktadır. Bu yılki raporumuzun bulgularından da görüleceği üzere önceki yıla kıyasla küresel yatırım akışlarına paralel bir biçimde yurt dışına giden Türk yatırımlarında hafif bir dalgalanma yaşandığı görülse de son yıllarda yakalanan hızın fazla altına inilmemiştir. Cılız küresel ekonomik ve ticari büyüme altında küresel yatırım akışları ise 2016 yılında %13 düşerek yaklaşık 1,52 trilyon ABD dolarına ulaştı. Küresel birleşme ve satın almalar %13’lük bir artış ile 831 milyar ABD dolarına ulaşarak, 2007 krizinden sonraki en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Ne var ki yeni yatırımlar sınırlı sayıda ülkede gerçekleştirilen büyük altyapı projelerinin tetiklemesi ile bir önceki yıla göre ancak %5 artış göstererek 810 milyar ABD Doları’na ulaştı.

Gelişmekte olan küresel bir oyuncu olarak Türkiye’nin; sadece son 5 yılda Amerika’dan Afrika’ya, Avrupa’dan Asya’ya uzanan bir geniş bir coğrafyada şirketleri tarafından satın aldığı markalar ve bu alımlardan daha fazla ilgili ülkelerde sıfırdan yaptığı yatırımların büyüklüğü 30 milyar ABD dolarına yaklaşmıştır. Toplam yatırım birikiminin ise 60 milyar ABD dolarını aştığını görüyoruz.

Endekste son dönem Türk yatırımcılarının davranışlarına paralel olarak yatırım adreslerinin seçiminde başta Balkan ülkeleri ve komşu coğrafyalar olmak üzere, organik ticari bağı olan ülkeler ve politik ilişkilerin hareketlendiği ülkeler öne çıktı. Üretim, turizm, altyapı, enerji, gıda ve perakende ise en fazla yatırım yapılan sektörler oldu.

Önümüzdeki dönemde, Türk şirketlerinin yurtdışında yatırım yapma eğilimlerinin devam edeceğini ve yurtdışı pazarlardaki etkinliklerinin artacağını öngörüyoruz. Yatırım yapılacak ülkenin iç dinamiklerinin yatırım önceliklerini etkilediği gerçeğinden hareketle bu yıl ülkeleri; yüksek, orta ve düşük gelirli olmak üzere 3 grupta inceledik. DEİK bünyesinde faaliyet gösteren Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi ve Bain & Company işbirliği ile hazırlanan Yurtdışı Yatırım Endeksi çalışmasının, yabancı pazarların potansiyelinin değerlendirilmesi hususunda Türk şirketleri için faydalı bir rapor olmasını umar, emeği geçen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Metodoloji ve Dönemsel Türk Yatırımcı Algısı

Metodoloji

Global olarak incelendiğinde dış yatırımları tetikleyen ana unsurların; arz güvenliği, know-how transferi, maliyet avantajları ve pazar potansiyelini daha etkin bir şekilde değerlendirme isteği olduğu görülmektedir. Bazı mevzuat bariyerlerinin aşılması ve ülkelerin yerel yasal düzenlemelerine uyum ihtiyacı da yurtdışına yatırımı cazip kılan diğer faktörler olarak ortaya çıkmaktadır.

Bunun yanı sıra, Türkiye'nin mevcut yatırım stoğu analiz edildiğinde, özellikle komşu coğrafyalarda yer alan ülkeler ile Türkiye'nin ekonomik veya politik ilişkisi önemli bir yatırım motivasyonu olarak belirginleşmektedir.

Endeks çerçevesinde her bir ülkenin puanı hesaplanırken, aşağıda belirtilen ana başlıklardaki değerlendirmeler göz önüne alınmıştır:

- İş yapma ortamı ve kalkınmışlık
- Know-how potansiyeli
- İç ve komşu pazar büyüklükleri
- Mevzuat altyapısı
- İş gücü üretim ve hammadde maliyeti
- Türkiye ile ilişkiler

Geçen sene ilki yapılan, bu sene ikincisi oluşturulan ve ileriki dönemde de tekrarlanması planlanan bu endeks çalışmasında, 2017 yılı için sıralanan ülkeler, belli bir yatırım kararını etkilemekten ziyade, ilgili ülkenin Türk yatırımcısının gözünde çekiciliğinin ve algısının seviyesini ve ileriki yıllar için beklentileri sergilemeyi hedeflemektedir. Belirlenen kriterler ve ağırlıklar ışığında, üst sıralara gidildikçe ülkelerin Türk yatırımcılar açısından yatırım çekiciliği artmaktadır.

Endeks çalışması kapsamında, gelişmiş ülkelerin birçok kriterde sahip oldukları avantajlar nedeniyle, dış yatırım alanında önemli fırsatlar sunabilecek gelişmekte olan ülkelerin önüne geçmesini dengelemek adına, yüksek, orta ve düşük gelirli ülkeler ayrı ayrı sıralanarak üç endeks oluşturulmasının yararlı olacağı öngörülmüştür.

Bu ana başlıkların önem derecesini belirlemek amacıyla DEİK üyesi şirketler nezdinde bir yatırım algı anketi gerçekleştirilmiş ve yukarıda bahsedilen 3 ayrı ülke grubu için ana başlıkların ağırlıkları saptanmıştır.

Her ana başlık altında ülke performansının değerlendirilmesi amacıyla toplamda 32 kistas değerlendirilmiştir. Kistasların tam listesi için son sayfayı inceleyebilirsiniz.

Endeksin metodolojisi, Türkiye'nin önde gelen yurtdışı yatırımcı şirketlerinin temsil edildiği DEİK bünyesindeki uzmanların, Bain & Company danışmanlarının ve Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi üyelerinin görüşleri ile DEİK üyelerine dönük yatırımcı algı anketi sonuçlarıyla şekillendirilmiştir. Kullanılan veriler, konu hakkında özelleşmiş veritabanlarından ve halka açık kaynaklardan derlenmiş olup, dönemsel mevcut en güncel haliyle incelenmiştir.

Dönemsel Türk Yatırımcı Algısı

Endeks çalışmaları çerçevesinde, hem doğrudan Türk yatırımcısının görüşlerini endeks hesaplamasına yansıtmak, hem de Türk yatırımcılarının güncel gelişmeler ışığında şekillenen algısına ışık tutmak amacıyla, DEİK üyesi şirketler arasında bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Bu sene ilki geliştirilen bu ankete 92'si yurtdışında yatırımı olduğunu beyan eden 119 şirket yanıt vermiştir. Katılımcıların profilleri incelendiğinde, küreselleşmiş büyük şirketlerden, henüz yurtdışı yatırımlarıyla yeni ilgilenmeye başlayan küçük-orta boy şirketlere kadar geniş bir yelpaze göze çarpmaktadır.

■ Yatırım yaptığını beyan eden katılımcıların bölgesel yatırım dağılımı incelendiğinde, %44 ile Avrupa Birliği ilk sırada görülmektedir. Bunu %32 ile Afrika ülkeleri ve %24 ile Orta Doğu ülkeleri takip etmektedir.

■ Yatırım yapılan ülkeler gelir grubuna göre sınıflandırıldığında, yatırımı bulunan katılımcıların %63'ü yüksek gelirli ülkelere, %60'ü orta gelirli ülkelere yatırım yaptıklarını belirtmişlerdir. Düşük gelirli ülkelere yatırım yaptığını belirten yatırımcı sayısı ise %37'dir.

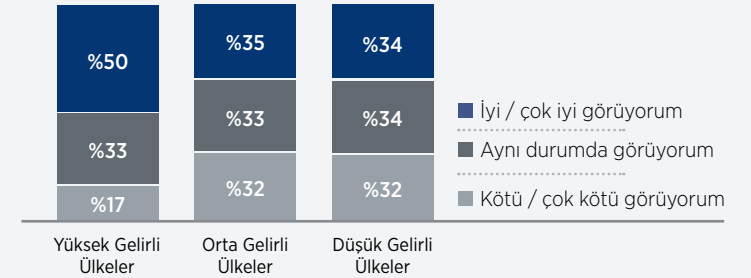
■ Yatırım yapılan pazarlara olan güvene bakıldığında, son bir yılda yüksek gelirli ülkelere olan güvenin belirgin ölçüde arttığı gözlemlenmektedir. Yatırımı bulunan katılımcıların %50'si, yüksek gelirli ülkelere olan güvenin arttığını belirtirken; orta ve düşük gelirli ülkelere yatırımı bulunan katılımcılarda bu oran %35 civarında kalmaktadır.

■ Ülkelere göre yatırımcı güvenindeki değişimine münferit olarak bakıldığında, ABD ve İngiltere'ye güvenin büyük ölçüde arttığı görülürken, Rusya'ya olan güvenin azaldığı ortaya çıkmaktadır.

■ Gelecek yatırım planları ile ilgili olarak, katılımcılardan yatırım görüşlerini belirtenlerin %56'sı yatırım yapma veya mevcut yatırımlarını büyütme planları olduğunu vurgulamaktadır.

■ Yatırım kriterleri konusunda, Türk yatırımcılarının en önem verdiği kistas olarak pazar büyüklüğü, ülkenin iş yapma ortamı ve kalkınmışlığı ile mevzuat altyapısı ön plana çıkmaktadır. Bu üç kriterin yanı sıra, hizmet ile inşaat ve taahhüt sektörlerinde Türkiye ile ilişkiler önemli bir kriter olarak görülürken; üretim sektörlerinde maliyet kalemleri değerlendirmeye alınan öncelikli bir kriter olmaktadır.

Yatırımlarınızın olduğu ülkelere olan bakışınız nasıl değişti?

Kısa vadede yatırımlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Endeks 2017

Genel Bulgular

- Gelişmiş ülkelerin pek çok kategoride göstermiş olduğu yüksek performans az kalmış ülkelerin listeye girmesini zorlaştıran önemli bir unsurdur. Türk yatırımcılar açısından cazip az kalmış ülkeleri de değerlendirmeye alabilmek adına bu yıl endeks 3 kategoride hazırlanmıştır. Böylelikle gelir seviyesine göre ayrılan ülkeler arasında nispi bir sıralama yapma imkânı yakalanmıştır.
- Dönemsel olarak Türk yatırımları incelendiğinde dolaylı sermaye yatırımcılarının aksine doğrudan yatırımcılar, anlık rota değişikliğinden ziyade uzun dönemli sektör dinamiklerini ve yatırım geri dönüşlerini göz önüne almaktadır. Neticede yüksek gelirli ülkeler sıralamasında Avrupa ülkelerinin ağırlığı gözlemlenmektedir. Geçen yıl olduğu gibi ABD bu yıl da birinciliğini korumuştur. Bu grupta Türk yatırımcılarının yıllık algısına göre ağırlıklandırılan kriterler neticesinde önceki seneye kıyasla Asya-Pasifik'ten herhangi bir ülke ilk 15'te yer alamadı. Yine de Japonya, Güney Kore, BAE gibi ülkeler, listelenen ülkelerden hemen sonra ilk yirmide kendilerine yer bulmuşlardır. Yıllık yatırım istatistiklerinden de görüldüğü üzere Avrupa'nın Türkiye açısından gerek yatırım kaynağı gerekse yatırım adresi olma niteliği endeks sonuçları ile de desteklenmektedir. Kendi değer zincirinde üst kademelere yaklaşan şirketlerimiz marka ve teknoloji transferi sağlayacak alımlarına gelişmiş ülkelerde devam edeceklerdir.
- TCMB ödemeler dengesi yıllık para akışları baz alındığı takdirde 2016 yılında 3,2 milyar ABD doları tutarında sermaye çıkışı gözlemlenmiştir. Son 3 yılın ortalaması 4,5 milyar ABD dolarının altında kalsa da yatırım girişimlerinde fazla bir dalgalanma gözlemlenmemiştir. Yıllık Türkiye'ye akan yabancı sermayede de benzer bir düşüş, 2016 yılında gözlemlenmiştir. 7 milyar ABD dolarlık sermaye yurtdışındaki yerleşik kişilerden Türkiye'ye transfer edilmiştir. Rapor dahilinde paylaşılan yatırım değerleri proje büyüklükleri olup yıllık para akışını yansıtmaz.
- Endekste öne çıkan diğer bir bulgu, Doğu Avrupa ülkelerinin yatırım adresi olarak son yıllardaki çıkışını sürdürmeleridir. Polonya, Macaristan ve Romanya gerek Türkiye'den gerek dünyadan özellikle imalat operasyonlarına dönük önemli miktarda yatırım çekmektedir. Yine genişleyen AB'nin ekseninde Baltık ülkeleri iş yapma ortamları ve uygun coğrafi lokasyonları ile endekste önemli yer edinmiştir. Bu ülkeler anlık barındırdığı fırsatlardan ziyade daha uzun vadeli iş ve yatırım planlarının potansiyel parçası konumuna gelmişlerdir.
- Bu yıl toplam yatırım akımından daha fazla pay alan Afrika ülkeleri özellikle fırsat odaklı yaklaşımları değerlendirmeye meyilli Türk şirketleri için düşük gelirli ülkeler grubunda

önemli yer edinmiştir. Kuzey Afrika ülkeleri öne çıksa da Türkiye'nin Sahra altı Afrika'da gerek siyasi, gerekse ekonomik atılımları zaman içerisinde yatırıma dönüşmeye başlayacaktır.

- Tüm sıralanan ülkelerin yaklaşık olarak yarısı Avrupa'da yer almakla birlikte, “fırsat odaklı yatırımlar” için gelişmiş Avrupa Birliği ülkelerinden ziyade; Romanya, Bulgaristan, Polonya, Macaristan ve Baltık Bölgesi ülkelerinin daha cazip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, özellikle son dönemde Türk şirketlerinin satın aldığı önemli markaların menşei ve ekonomik büyüklükleri göz önünde bulundurulduğunda, gelişmiş Avrupa ülkeleri önemli birer yatırım adresi olmaya devam etmektedir.

- Amerika'da yer alan ülkeler Türk şirketlerinin mevcut yatırım stoğunda henüz çok küçük bir paya sahip olsalar da önümüzdeki dönemde gerek pazar çeşitlendirme ihtiyacı, gerekse sahip oldukları hammadde olanakları ve insan kaynağı ile cazip ülkeler olarak ön plana çıkma potansiyeline sahiptir. Özellikle Ortadoğu'da yaşanan politik belirsizliğin önümüzdeki dönemde de devam edeceğine yönelik alginın, Türk yatırımlarının bu bölgeye yönelmesine neden olabileceği düşünülmektedir.

- Geçen yıla nazaran Asya-Pasifik bölgesine yatırım akışında 2 kat artış olduğu tespit edilmiştir. Ekonomi gündemimizde fazla rasyonel olmayan sebeplerle ikinci planda kalmış dünyanın bu sıcak yatırım adresi önemli fırsatları hala barındırmaktadır. Ciddi bir Müslüman nüfusa da sahip bu ülkelere dönük gerek siyasi, gerek ekonomik ilişkiler son bir yılda önemli mesafe katetmiştir. Şangay İş Birliği Örgütü Enerji Kulübü dönem başkanlığı, Sayın Cumhurbaşkanı'nın Hindistan ve Çin ziyaretleri, kurumsal holdinglerimizin gerçekleştirdiği sıfırdan yatırımlar ve şirket satın alımları ile müteahhitlik şirketlerimizin bölgeye dönük aktif ilgisi önemli adımlardır. Listeye girmeyi başaran Çin, Hindistan, Endonezya ve Malezya'nın yanında Vietnam ve Tayland da global yatırımcıların radarına giren önemli adreslerdir.

	Yüksek Gelirli Ülkeler	Orta Gelirli Ülkeler	Düşük Gelirli Ülkeler
Avrupa	12	9	3
Avrasya	-	2	4
Amerika	2	1	-
Afrika	-	-	4
Asya Pasifik	-	2	2
Ortadoğu	1	1	2

Düşen petrol fiyatlarının en çok etkilediği bölgeler hiç kuşkusuz Ortadoğu ve Avrasya bölgeleri olmuştur. DEİK hesaplarına göre bir önceki yıla kıyasla bölgeye giden Türk yatırımlarında tıpkı diğer ülke çıkışlı yatırımlarda olduğu gibi ciddi düşüş gözlemlenmiştir. Ancak, en fazla Türk yatırımını barındıran Rusya ile düzelmeye başlayan ilişkiler, yeni dönemde bu bölgenin bir önceki seneye nazaran biraz daha iyi değerlendirilmesine sebep olmuştur. Endeks sonuçlarında da bir önceki yıla nazaran Türki Cumhuriyetler ve Rusya kendine önemli yer edinmiştir.

- ↑ Önceki seneye göre yükselen ülkeler
- ↓ Önceki seneye göre düşüşteki ülkeler
- Önceki listeye göre yeri değişmeyen ülkeler

Sıra	Yüksek Gelirli Ülkeler	Endeks Puanı (100 üzerinden)	Sıra	Orta Gelirli Ülkeler	Endeks Puanı (100 üzerinden)	Sıra	Düşük Gelirli Ülkeler	Endeks Puanı (100 üzerinden)
1	ABD	72 ○	1	Çin	57 ○	1	Azerbaycan	53 ↑
2	Almanya	67 ↑	2	Çekya	57 ↑	2	Endonezya	48 ↑
3	İngiltere	65 ↑	3	Rusya	56 ↑	3	Etiyopya	47 ↑
4	Hollanda	64 ○	4	Bulgaristan	55 ↑	4	İran	46 ↓
5	İsveç	62 ↓	5	Romanya	54 ○	5	Mısır	46 ↑
6	Fransa	61 ↓	6	Macaristan	53 ○	6	Gürcistan	45 ↑
7	Danimarka	61 ↑	7	Estonya	53 ↑	7	Kosova	45 ↑
8	Finlandiya	60 ↓	8	Litvanya	51 ↑	8	Cezayir	44 ○
9	İspanya	59 ↑	9	Kazakistan	50 ↓	9	Hindistan	44 ↓
10	Katar	59 ○	10	Letonya	50 ↑	10	Özbekistan	43 ↑
11	İsviçre	58 ↑	11	Malezya	48 ○	11	Bosna Hersek	43 ↑
12	Kanada	58 ↓	12	Polonya	48 ↓	12	Ukrayna	43 ↑
13	Avusturya	58 ○	13	Umman	48 ↑	13	Fas	43 ○
14	İrlanda	58 ↓	14	Şili	47 ↓	14	Arnavutluk	42 ↑
15	İtalya	57 ○	15	Hırvatistan	46 ↑	15	Irak	41 ↑

Bölgeler Arası Genel Görünüm

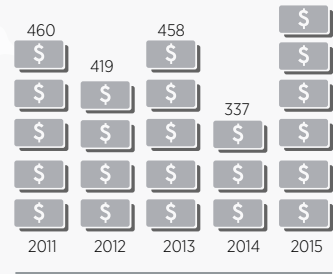
AMERİKA

- Toplam GSYİH: 24.536 milyar ABD\$
- Toplam nüfus: 1001 milyon
- Türkiye 2015 yatırımı: 630 milyon ABD\$
- Türkiye 2016 yatırımı: 1.186 milyon ABD\$

En büyük 5 ekonomi

- ABD
- Brezilya
- Kanada
- Meksika
- Arjantin

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

- Lojistik
- Gıda
- Perakende

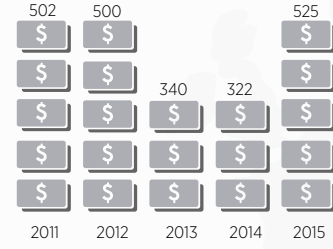
AVRUPA

- Toplam GSYİH: 18.192 milyar ABD\$
- Toplam nüfus: 621 milyon
- Türkiye 2015 yatırımı: 4.280 milyon ABD\$
- Türkiye 2016 yatırımı: 2.739 milyon ABD\$

En büyük 5 ekonomi

- Almanya
- İngiltere
- Fransa
- İtalya
- İspanya

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

- Üretim
- Turizm
- İnşaat

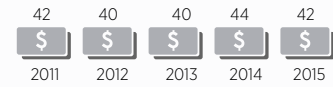
AFRİKA

- Toplam GSYİH: 2.223 milyar ABD\$
- Toplam nüfus: 1.172 milyon
- Türkiye 2015 yatırımı: 150 milyon ABD\$
- Türkiye 2016 yatırımı: 1.439 milyon ABD\$

En büyük 5 ekonomi

- Nijerya
- Mısır
- Güney Afrika
- Cezair
- Angola

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

- Üretim
- Enerji
- Maden

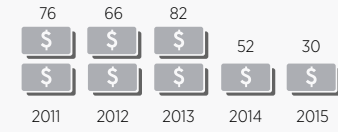
AVRASYA

- Toplam GSYİH: 1.928 milyar ABD\$
- Toplam nüfus: 323 milyon
- Türkiye 2015 yatırımı: 640 milyon ABD\$
- Türkiye 2016 yatırımı: 1.100 milyon ABD\$

En büyük 5 ekonomi

- Rusya
- Kazakistan
- Ukrayna
- Özbekistan
- Belarus

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

- İnşaat ve Altyapı
- Üretim
- Tekstil

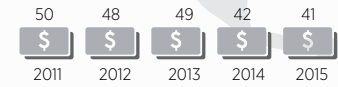
ORTADOĞU

- Toplam GSYİH: 2.436 milyar ABD\$
- Toplam nüfus: 240 milyon
- Türkiye 2015 yatırımı: 20 milyon ABD\$
- Türkiye 2016 yatırımı: 60 milyon ABD\$

En büyük 5 ekonomi

- Suudi Arabistan
- İran
- Birleşik Arap Emirlikleri
- İsrail
- Irak

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

- Lojistik
- Perakende
- Finans

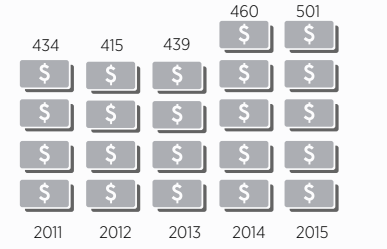
ASYA PASİFİK

- Toplam GSYİH: 23.798 milyar ABD\$
- Toplam nüfus: 3.961 milyon
- Türkiye 2015 yatırımı: 180 milyon ABD\$
- Türkiye 2016 yatırımı: 260 milyon ABD\$

En büyük 5 ekonomi

- Çin
- Japonya
- Hindistan
- Güney Kore
- Avustralya

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

- Ev Aletleri
- İlaç
- Madencilik

ABD, ekonomisi gelişmekte olan pazarlara göre iyi seyretmesi nedeniyle son yıllarda tekrar küresel yatırımcıların odağına girmektedir. ABD devasa iç pazarı uygun mevzuat ortamının yanında ülke genelinde toplamda 2000'e yakın teşvik programına sahiptir. Her eyaletin özel teşvik programları bulunmaktadır. Türk yatırımcıları eyaletler arası yatırım çekme rekabetinden faydalanarak yatırımlarını konumlandırabilir. Birçok eyalette uygun fiyatlı araziler satın almak mümkündür. Ayrıca enerji fiyatları gelişmiş ülkeler arasında en rekabetçi seviyede bulunmaktadır. Trump dönemi ile birlikte düşmesi planlanan kurumlar vergisi ve hafiflemesi beklenen regülasyonlarda iş dünyasının beklediği reformların başında gelmektedir. Diğer bazı muhtemel korumacı politikaların da devreye alınmasının ülke genelinde yeniden-endüstrileşme sürecine önemli katkı vermesi bekleniyor.

Bu durumla paralel olarak DEİK bünyesinde de ülkenin önemine binaen Türkiye-Amerika İş Konseyi çatısı altında yakın zaman içerisinde Kaliforniya, Teksas, Illinois, Florida ve New York'ta oluşturulan komitelerin "İş Konseyi" statüsüne yükseltilmesi planlanmaktadır.

Kanada; son yıllarda sermaye çekmeye yönelik yapmış olduğu değişikliklerle daha esnek bir mevzuata sahip olmuştur. Hükümetin 45 milyar ABD doları tutarındaki altyapı yatırım planı ve yabancı yatırımcıların Kanada'daki yatırımlarına yönelik asgari kanuni inceleme limitini yükselterek (760 milyon ABD doları) yeni bir değerlendirme modelinin

uygulamasını 2017 yılına alma niyeti, yatırımcılar açısından olumlu gelişmelerdir. Ülke her ne kadar Türk yatırımcıların bugüne kadar fazla ilgisini çekmese de öngörülebilir yasal mekanizmaları ve kuvvetli alım gücü ile küreselleşen yatırımcıların yeni dönemde değerlendirebileceği ülkelerden biri olma potansiyeline sahiptir.

Latin Amerika, Türkiye'nin son dönemdeki pazar çeşitlendirmesi stratejisinde önemli bir yere sahiptir. Son 2 yılda karşılıklı olarak iş ve siyasi temasların yoğunlaştığı bölgeden bu yıl **Şili**, artan tüketim harcamalarıyla ve yükselen ekonomisi ile öne çıkmaktadır. Son iki yılda 40 milyar ABD dolarından daha fazla küresel yatırım çeken Şili, zengin maden rezervleri ve önemli altyapı projeleri ile yatırım fırsatları sunmaktadır. Şili gerek AB, gerek Amerika kıtasındaki pazarlar ile gümrük birliği, serbest ve tercihli ticaret imkânlarıyla yatırımcılar için merkez bir ülke olabilir. Esnek iş kanunu, işveren açısından tercih edilebilir çalışma mevzuatı yatırımcılar açısından çekici unsurlardır. 2016'da yürürlüğe giren yasal düzenleme ile madencilik, imalat, ormancılık, enerji, altyapı, telekom ve Ar-Ge yatırımlarında 5 milyon ABD dolarına kadar sermaye malları ithalatında KDV'den muaftır. Hükümet yatırım ajansı InvestChile 2016 yılında kurularak öncelikli olarak madencilik, gıda endüstrisi, teknolojik hizmetler, sürdürülebilir turizm ve kalkınma için enerji ve lojistik altyapısı yatırımlarını çekmeyi planlamaktadır.

“ABD, Dünya’nın en istikrarlı ekonomisine sahip olduğunu kanıtladı. Üretim verimliliği, insan kaynakları kalitesi ve markalaşma gibi konularda dünya liderliğini sürdürüyor. Donald Trump’ın ABD Başkanı seçilmesiyle gelecek dönem içerisinde, vergilerin azaltılması ve yatırımcılara kolaylık sağlayacak düzenlemelerin hayata geçirilmesiyle, ABD’nin daha çekici bir piyasa haline gelmesi beklenmekte. Bu ekonomik ortamda Türk iş dünyasının da Dünya’nın en büyük ekonomisine ilgisi artmaya devam edecektir.”

Ekim Alptekin
Türkiye-ABD İş Konseyi Başkanı

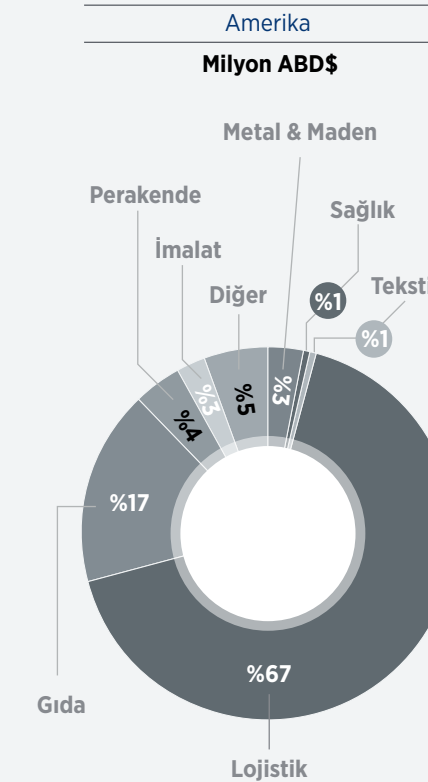
Amerika kıtasına Türk yatırımcılar tarafından 2015 yılında 12 (6 birleşme ve satın alma) ve 2016 yılında 17 (7 birleşme ve satın alma) yatırım yapılmıştır.

2015 yılında yapılan yatırımların tutarı 630 milyon ABD\$* olurken, 2016 yılında yapılan 17 yatırımın toplam değeri yaklaşık 1,186 milyon ABD\$'nı* bulmuştur.

Adetsel olarak 2016 yılında en çok yatırım alan sektörler sırasıyla perakende ve üretim olurken; yatırım değerleri göz önüne alındığında lojistik, perakende ve gıda sektörleri ilk üçte yer almaktadır.

Bölgede, ABD hem sıfırdan yatırımlarda hem de birleşme ve satın almalarda adetsel olarak en çok yatırım yapılan ülke olarak ilk sırada yer almaktadır.

2016 yılında Amerika'ya yapılan yatırımlar ile yaklaşık 1339 kişilik istihdam yaratıldığı tahmin edilmektedir.

“Şili politik ve finansal şeffaflık ve istikrar konusunda Güney Amerika’nın örnek ülkesi konumundadır. Coğrafi zorluklarını avantaja çevirmeyi bilen Şili, ihracat konusundaki başarısı ile Dünya bankasının da ileri-orta gelir grubuna girmeyi başarmıştır. Serbest piyasa ekonomisini benimsemiş olan Şili, Güney Amerika’nın en hızlı gelişen ekonomilerinden biri olmakla birlikte, dünyada da en fazla ülke ile serbest ticaret anlaşmasına sahip ülkelerden biri olma özelliğine sahiptir. Bu anlamda Güney Amerika ile ilgilenen Türk yatırımcıları için Şili çok önemli bir köprü rolü oynamaya adaydır. ”

Bahadır Balkır
Türkiye-Şili İş Konseyi Başkanı

Sıfırdan Yatırım	Birleşme ve Satın Alma
\$ 334 milyon ABD\$* 10 işlem	\$ 852 milyon ABD\$* 7 işlem
En Büyük 5 Yatırım ¹	En Büyük 5 Yatırım ²
1 Kılıç Holding Balıkçılık Dominik Cumh. 2 Çilek Mobilya Lojistik&Dağıtım ABD 3 Koleksiyon Mobilya Perakende ABD 4 Sarkuysan İmalat ABD 5 Korsini İmalat ABD	1 Yılport Puerto Bolivar Harbor Ekvator 2 MNG Gold Aureus Mining Inc Canada 3 Yilmaden Bear Metallurgical ABD 4 Varinak Onokoji Sistemleri Capintec ABD 5 Tukek Holding Microfibres ABD
Sıfırdan Yatırım ile Yaratılan İstihdam 1.339 kişi	
En Çok Yatırım Alan Ülkeler (ABD\$)	
Ekvator	ABD
	Kanada

(1) Sırasıyla; Yatırımcı | İlgili sektör | Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.

(2) Sırasıyla; Yatırımcı | Hedef Şirket | Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.

Etiyopya son yıllarda ulaştırma altyapısını geliştirerek ve kurulu elektrik kapasitesini artırarak önemli yatırımlar yaptı. Son yıllarda daha fazla olmakla birlikte on yıldır Çin, özellikle inşaat, tekstil, elektrik ve telekomünikasyon sektörlerinde ülkeye gittikçe daha fazla yatırım yapmakta. Sahra altı Afrika'dan bu yıl endekste tek başına yer alan ülke, son 1 senede iflas çözümü alanında yaptığı hukuki düzenlemelerle birlikte iş yapma ortamını bir miktar daha iyileştirdi. Tarım ve deri sektörleri en çok yabancı yatırım çeken sektörlerdir. Tarımsal arazi kiralama mevzuatının ve imkânlarının esnekliği bu alanda ülkeye önemli rekabet avantajı getirmektedir. Ülke, Bangladeş tekstil sektörünün 2013 krizinden sonra başta Suudi Arabistan, Çin, ABD, Hindistan ve Türkiye olmak üzere önemli miktarda yabancı yatırımcıyı tekstil endüstrisine çekmeyi başardı. Sahip olduğu toplam yatırım stoğu ülke GSYH'sinin yaklaşık %17'ine tekabül etmektedir.

Mısır, UNCTAD 2016 Dünya Yatırım Raporu'na göre, Afrika'daki ilk beş yatırım adresinden biri konumundadır. Son dönemde çektiği yatırımı yaklaşık %50 oranında artırdı. Ana yatırımcılar AB ülkeleri, ABD ve Körfez ülkeleridir. İngiltere, Mısır'ın en büyük yatırımcısı konumundadır. Yatırımların önemli kısmı son dönemde azalma eğilimine girse de petrol sektöründe yoğunlaşmaktadır. İnşaat, imalat, gayrimenkul ve finansal hizmetler sektörleri başlıca yatırım çeken sektörler olmuştur. Çektiği yabancı yatırımlar açısından henüz darbe öncesi döneme yaklaşmamış olsa da, ekonomisinin büyüme potansiyeli (kriz öncesi %7 civarında), stratejik coğrafi konumu, düşük iş gücü maliyeti, nispi vasıflı iş gücü, büyük turizm potansiyeli, önemli enerji rezervleri, genç ve hızla büyüyen nüfusu ve siyasi iradenin ekonomik açıdan reformist yaklaşımı yabancı yatırımcılar açısından cazibesini artırmaktadır. Yabancı yatırım akışı 2014'te 4,3 milyar ABD dolarından 2015 yılında 6,7 milyar ABD dolarına yükseldi. Bazı stratejik sektörler haricindeki (havacılık, savunma ve medya) özelleştirme programları da yabancı yatırımcılara açıktır. 2014 yılından sonra yabancı şirketlerin Mısır Merkez Bankası'ndan gerekçe bildirip onay almadan 100.000 ABD dolarından fazla sermaye transferi yasaklanmıştır.

Afrika'daki iş ortamı, artan bölgesel hareketlilik, hızlı şehirleşme ve nüfus artışı nedeniyle kıtada üretilen ürün ve hizmetlere olan talebi artırarak hızla değişmektedir. Bu değişimin, Pan-Afrikanizm duygusu ve kamu sektörünün Afrika'nın en büyük ekonomik bloğunun kurulması için kolaylaştırıcı rol oynaması ile birleşince, Afrika'yı 2017 yılında da dış yatırımlar için cazibe merkezi yapacağı öngörülmektedir. Ülkemiz açısından değerlendirildiğinde, 2016 yılı, Afrika ülkelerine resmi ve özel sektör olarak yoğun bir yönelmenin vuku bulduğu bir yıl olmuştur. 2017 yılın da Afrika kıtası Türk özel sektörü için tarım, enerji, müteahhitlik, altyapı, gıda, sağlık ve eğitim gibi birçok alanda cazip fırsatlar sunmaktadır.

Tamer Taşkın
Afrika İş Konseyleri Koordinatör Başkanı

Cezayir, doğal kaynaklar açısından zengin ve ekonomik açıdan istikrarlı bir yapıya sahip. Son 2 yılda Avrupa menşeli çektiği yatırımında düşüş yaşasa da Körfez ülkelerinden önemli yatırım almıştır. Sahip olduğu toplam yatırım stoğu ülke GSYH'sinin yaklaşık %15'ine tekabül etmektedir. Ulaşım ve altyapı alanlarındaki kalkınma projeleri son dönemde önemli yatırım çeken alanlar olmuştur. Düşük enerji maliyetleri (gaz maliyeti Avrupa'nın 22'de 1'i, elektrik fiyatları 6'da 1'i) ve nispi olarak nitelikli ucuz iş gücü endekste yüksek puan almasına sebep olan unsurlardır. Yabancı yatırımcılara dönük sağlanan teşviklerin yanı sıra ülkenin kıta Avrupa'sına yakınlığı imalat yatırımları açısından cazibesini artırmaktadır.

Fas, öngörülebilir hukuki süreçleri, görece düşük işçilik maliyetleri ve eğitilmiş nüfusu ile son dönemde otomotiv, enerji, turizm ve uçak sanayi gibi katma değeri yüksek küresel yatırımları kendine çekmeyi başarmış ve geçtiğimiz yıl olduğu gibi bu yıl da yurtdışı yatırım endeksinde yer bulmuştur. 2014 ve 2015 yılları arasında Fas'ya yapılan doğrudan yabancı yatırımlar artış eğilimine girmiş ve yıllık ortalama 3 milyar ABD dolarını aşmıştır. Ne var ki 2016 yılında yabancı yatırım akışı gelişmekte olan ülkelere azalan yatırım trendiyle bir önceki yılın aynı dönemine göre %30 oranında azalmıştır. Ana yatırımcıları Fransa, Suudi Arabistan ve İspanya olmakla birlikte bulunduğu coğrafyaya oranla ülkenin siyasi ve ekonomik istikrarı göz önünde bulundurulduğunda daha fazla yatırımcı çekmesi beklenmektedir. Buna ek olarak, hükümet doğrudan yabancı yatırımları artırmak için kapsamlı bir ekonomik modernizasyon projesi başlatmıştır. Program dahilinde Casablanca'nın uluslararası finans merkezi olması hedeflenmektedir. Son dönemin dikkat çeken yatırımı Varzazat GES projesinin toplam 2 milyar avroya mal olması bekleniyor. 2016 yılında, yatırım teşvik faaliyetlerinin yeniden yapılandırılıp, ülkenin 12 farklı bölgesine dönük özelleşmiş serbest ticaret bölgelerinin geliştirilmesi için gereken yasal düzenleme tamamlanmıştır.

İran, uluslararası yaptırımların kaldırılmasından sonra 2016 endeksinde olduğu gibi bu yıl da sıralamada önemli yer edindi. Yeni dönemde İran'ın, uluslararası yaptırımlar sonrası gerek Türkiye'den gerek dünyadan çektiği yatırımları arttırması beklenmektedir. 2016 verilerine göre 10 Milyar ABD dolarının üzerinde yabancı yatırım çeken İran; 78 milyonluk iç pazarı, eğitilmiş işgücü ve küresel şirketlerle yakın geçmişe kadar sahip olduğu iş yapma alışkanlığı ile yatırımcılar için cazip fırsatlar sunmaktadır. İran, ekonomik büyüme hedefine ulaşabilmek için yabancı yatırımlara ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda, İran'ın teknolojik altyapı eksikliği dikkate alındığında, teknoloji ve bilgi birikimi transferi ile gerçekleştirilecek yabancı yatırım yarışında gelişmiş batılı ülkelerin galip çıkma şansı daha fazladır. İran pazarına yatırım yapmak isteyen Türk yatırımcılara hem bu kendine özgü pazar yapısını analiz etmek hem de İranlı karar vericilerle sıkı ilişkiler geliştirmek için yeterince zaman ayırmaları önerilebilir. Ayrıca yatırım stratejisinin; özellikle vergi yükü, lojistik/tedarik zinciri yönetimi, izin ve onay süreçleri ve teknolojiye erişim konuları dikkate alınarak daha ilk aşamalarda detaylı bir şekilde analiz edilmesi dikkat edilmesi gereken hususlardır.

Umman, bölgesinin en istikrarlı ekonomisi ve siyasi ortamı ile ön plana çıkarak bu yıl endekse girmeyi başarmıştır. Yabancı yatırımlar, özellikle Dukm Özel Ekonomik Bölgesine yönelik liman, havaalanı, petrol rafinerisi ve turizm altyapısının inşasını içeren projelerle hız kazandı. Ülkenin önde gelen yatırımcıları ABD, BAE, Japonya ve Çin'dir. Umman Sultanlığı vergi teşvikleri ve gümrük vergisi muafiyetleri sunarak yatırımcıları çekmeyi planlamaktadır. ABD ile imzalamış olduğu serbest ticaret anlaşmasının sağladığı avantajların yanı sıra Uzakdoğu pazarına ulaşmada geçiş noktası olarak da kullanılabilen ülke, lojistik hizmetler ve altyapısı alanında gerek bu yatırımları inşa eden gerekse yararlanıcı şirketler için yatırım adresi olabilir. Yabancı yatırımcılar için en önemli sorunlar, sınırlı sayıda sektöre yatırım izni verilmesi ve hükümetin yabancı şirketlere yerel işçi çalıştırma zorunluluğunu yüksek oranda tutmasıdır.

Irak Türkiye'nin en önemli ihrac pazarlarından biri olmasının yanında coğrafi yakınlığı ile nispi olarak önemli miktarda Türk yatırımını kendisine çekmektedir. Irak'a gelen toplam yabancı yatırımın %43'ü petrol ve gaz sektöründe yoğunlaşırken gayrimenkul, inşaat malzemeleri ve kimya sektörü de yatırımcılar tarafından değerlendirilmektedir. BAE, ABD ve İngiltere'nin payı toplam yabancı yatırımının yaklaşık %60'ını oluşturmaktadır. Güvenlik sorunları ve siyasi istikrarsızlık son yıllarda yatırımcıları frenleyen unsurlar olsa da doğru kanaldan ilerleyen Türk şirketleri yüksek marjlı yatırımlara imza atabilmektedir.

Katar, bölgesel bir iş merkezi olarak çektiği yabancı yatırımlarla kendi ölçeğinde lider bir ülke olmayı hedeflemektedir. Yabancı yatırımlar son yıllarda ülkenin siyasi istikrarı, dolar karşısında kuvvetli para birimi, kaliteli altyapısı ve dünyanın en düşük kurumlar vergisi oranlarından biri ile artış eğilimini sürdürdü. Katar, sadece petrol ve doğal gazla bağlı kalmamak amacıyla ekonomisini çeşitlendirme politikasını sürdürmektedir. Ülke başta turizm olmak üzere çeşitli sektörlerde yabancı yatırımları arttırmayı hedeflemektedir. Yabancı yatırımcılar en çok petrol & gaz, inşaat ve altyapı ile finans sektörüne yatırım yapmaktadır. En büyük yabancı yatırımcılar ABD, Japonya, Güney Kore ve Singapur'dur. Katar'da düzenlenecek 2022 Dünya Kupası organizasyonu dahilinde takip eden yıllarda bir çok altyapı projesi gündeme gelecektir. Türk yatırımcılar Türkiye'nin Katar ile güçlü politik ilişkilerini de kullanarak bu fırsatlardan yararlanabilirler.

Orta Doğu ve Körfez bölgesi yaşanan tüm olumsuzluklara ve jeopolitik istikrarsızlığa rağmen Türk şirketlerine cazip yatırım imkânları sunmaya devam ediyor. Çin ve İtalya arasındaki en büyük serbest piyasa ekonomisine sahip olan Türkiye bölge ülkelerinin yatırımcısı olmaya devam edecek. Tekrardan dünya sistemine entegre olan İran bölgede ekonomik sisteme yeniden dahil olurken, derin ticari bağlarıyla olan Irak cazibesini koruyor. Önümüzdeki dönemde Umman sahip olduğu konumu ve iş yapma ortamı ile Afrika ve Asya-Pasifik açılımı için yeni yatırım destinasyonu olacak. Bölgedeki tüm ülkelerde mevcut olan ekonomiyi çeşitlendirme gayretleri yeni yatırım teşviklerini beraberinde getiriyor.

Rona Yırcalı
Ortadoğu İş Konseyleri Koordinatör Başkanı

“Komşumuz İran, uluslararası ambargoların kalkmasıyla birçok alanda yeni yatırım ve işbirliği imkânı sunuyor. Özellikle enerji yoğun üretimler için cazip yatırım imkânları bulunuyor. Türk şirketleri İran’da gerek, İran’ın gerekse kendi ekonomik hinterlandımıza yönelik ürünler için ortak yatırımlar yapılabilir. Türkiye son 30 yıllık serbest piyasa ekonomisi deneyimini İran ile paylaşabilir.”

Bilgin Aygöl
Türkiye-İran İş Konseyi Başkanı

Türk yatırımcılar tarafından 2015 yılında bölgede toplam 5 sıfırdan yatırım yapılırken, 2016 yılında ciddi bir artış ile 17 (4’ü birleşme ve satın alma) yatırım kayıtlara yansımıştır.

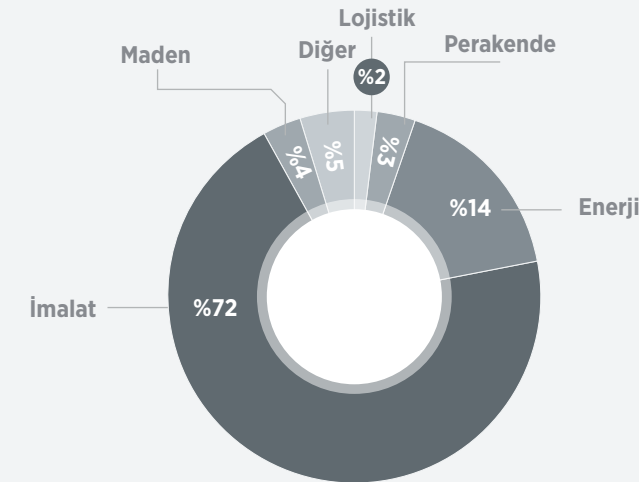
2015 yılında bölgeye Türk yatırımcılar tarafından yaklaşık 100 milyon ABD\$* değerinde yatırım yapılırken 2016 yılında yapılan tahmini yatırım miktarı 1.499 milyon ABD\$’dır*.

2016 yılında yapılan yatırımlar değerlerine göre sırasıyla üretim, enerji ve maden sektörlerine yapılmıştır.

2015 yılında yapılan sıfırdan yatırımlar ile kıtada yaklaşık 3.100 kişilik istihdam yaratıldığı tahmin edilirken bu sayı 2016 yılında yaklaşık 721 kişi olarak tahmin edilmektedir.

En Çok Yatırım Alan Sektörler (ABD\$)

\$ Milyon

Sıfırdan Yatırım

\$ 347 milyon ABD\$*

13 işlem

En Büyük 5 Yatırım¹

- 1 Hakan Grup | Enerji | Ruanda
- 2 Ziraatbank | Bankacılık | Bahreyn
- 3 Orka Grup | Perakende | Mısır, Katar, S.Arabistan
- 4 Ekol | Lojistik | İran
- 5 THY | Lojistik | Kuveyt

(1) Sırasıyla; Yatırımcı | İlgili sektör | Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.

Birleşme ve Satın Alma

\$ 1.152 milyon ABD\$*

4 işlem

En Büyük 5 Yatırım²

- 1 Bedisa | Beles Sugar | Etiyopya
- 2 MNG ORKO | Burkina Mining Co Burkina Faso
- 3 MNG Gold | Youga Gold Mine Burkina Faso
- 4 Nevzat Aydın | Justmop.com | BAE

(2) Sırasıyla; Yatırımcı | Hedef Şirket | Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.

Sıfırdan Yatırım İle Yaratılan İstihdam

721 kişi

En Çok Yatırım Alan Ülkeler (ABD\$)

Ruanda

Etiyopya

Burkina Faso

Çin 2016 yılı itibarı ile 140 Milyar ABD doları yabancı yatırım çekerek yatırım endeksinde geçtiğimiz yıl olduğu gibi bu yıl da kendi kategorisinde birinciliğini korudu. Hükümetin iç tüketimi ve hizmet sektörlerini geliştirmeye dönük olarak uygulamaya başladığı ekonomik program yatırımcılara yeni fırsatlar sunmaktadır. Her ne kadar imalat yatırımları toplam yabancı yatırımın önemli bir kısmını oluştursa da son dönemde teknoloji ve hizmet sektörlerine yatırım kayışı başlamıştır. Buna ek olarak, ekonomi yönetimi bazı sektörlerde yabancı yatırımlara desteğini çekmeye başlamıştır. Devletten önemli miktarda sübvansiyon alarak desteklenmiş, küreselleşme sürecinde mesafe kaydetmiş ve yakın dönemde küresel değer zincirinde önemli bir yere sahip olması beklenen yerel şirketlerin faaliyet gösterdiği alanlara yapılan yabancı yatırımlar; iç tüketimden teknolojik değer yaratmadan spekülâtif (para, gayrimenkul veya varlık) kazanç sağlayan yatırımlar ile çevresel tahribat yaratan yabancı yatırımlara karşı kısıtlayıcı tedbirler getirilecektir. Şangay, Tianjin, Shenzhen, Hangzhou gibi şehirlerde bazı serbest bölgelere yapılacak yabancı yatırımlar için mevzuatın esnetilmesine yönelik pilot uygulamaların yaygınlaşması gündemdedir. Ekonomi idaresinin yabancı şirketler için sağlık, eğitim, prodüksiyon, kültürel faaliyetler gibi hizmet ticaretine yönelik sektörler ile yüksek teknoloji yatırımlara dönük kısıtların kaldırılmasına dönük niyeti gerçekleştiği takdirde, Türk yatırımcılarına da yeni fırsatlar ortaya çıkacaktır.

Çin ile ticaretimizi daha dengeli hale dengeli hale getirmek için karşılıklı yatırımlara odaklanmamız gerekiyor. Çin önderliğinde 21. Yüzyılda yeniden canlandırılan Tarihi İpek Yolu ve Türkiye’nin bu hat üzerindeki stratejik konumu, iki ülke arasında yeni işbirlikleri geliştirmede tetikleyici olacak. Türk yatırımcıları için Çin artan orta sınıfı ile yeni bir fırsat okyanusu konumunda.

Murat Kolbaşı
Türkiye-Çin İş Konseyi Başkanı

Bu kapsama, konteyner terminaleri, araç motorları, şehir içi taşımacılık ve su yolları ile ilgili projeler de eklenebilir. Kapsam dahilinde belirtilen bölge, sektörler ve diğer gereksinimleri karşılayan işletmelere dönük %15’lik kurumlar vergisi indirimi uygulanacaktır. Bu gibi faaliyetler için yatırımcılar, çalışanlara yönelik eğitim ve çeşitli lojistik masrafları da belirli oranlarda vergiden düşebilir. Herhangi bir fazlalık bir sonraki mali yıla da devredilebilir.

Endonezya 230 milyonluk nüfusu ve zengin doğal kaynakları (kereste, balık, palmiye yağı, petrol, doğal gaz, kömür, metaller) ile yatırımcıları kendine çekmektedir. 2016 endeksinde göre daha yüksek bir konum elde eden ülkede büyüyen orta sınıf iç talebi her geçen gün artırmaktadır. 2016 yılında 29 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşen yabancı yatırımlar daha çok metal, makina, elektronik sektörü ve ilaç sanayiine yönelmiştir. Son dönemde sermaye girişlerinin önemli bir kısmı Singapur, Japonya, Çin ve Hollanda’dan gerçekleşmiştir. Hükümet 2015-2016 döneminde birçok sektörde regülasyonların hafifletilmesi, öngörülebilir iş ve yasal mevzuatın güçlendirilmesi, ihracatçılar için faiz indirimleri, emek yoğun sanayilere dönük avantajlı enerji tarifeleri, özel ekonomik bölgelere yapılan yatırımlar için vergi teşvikleri ve yatırımcılar için emlak vergi oranlarının hafifletilmesi gibi bir dizi reformu hayata geçirmiştir. Bununla birlikte, artan finansman maliyetleri, aşırı ve öngörülemeyen yasal düzenlemeler, altyapı kalitesinin düşüklüğü ve güvenlik sorunları yatırımcıları zaman zaman zorlamaktadır.

Hindistan devasa iç pazarı, büyüme potansiyeli ve belirli alanlarda uzmanlaşmış yetkin insan kaynağı ile küresel yatırımcıların sürekli odağında olan bir ülke olarak son iki yılda 80 milyar ABD dolarının üzerinde yabancı yatırım çekmiştir. “Make in India” programı ile yabancı yatırım çekerek ülkeyi dünyanın en büyük üretim merkezlerinden biri haline dönüştürülmesi amaçlanmaktadır. Programla 2022 yılına kadar imalat sektörünün Hindistan’ın GSYH içindeki payının %16’dan %25’e yükseltilmesi ve imalat sektörü vasıtasıyla 100 milyonluk bir istihdam yaratılması hedeflenmektedir. Program ile paralel olarak Türk yatırımcılar makine, tekstil, gıda, seramik, kimya, inşaat malzemeleri, mücevherat ve mobilya sektörleri potansiyel yatırım alanlarındandır. Ülkenin ilk etapta

tahmin edilen alt ve üst yapı ihtiyacı ise 1 trilyon Doların üzerindedir. Tüm bu potansiyeline rağmen doğrudan yabancı yatırımın kısıtlandığı sektörler bulunmaktadır. Yabancı yatırımcıların yerel içerik ve teknoloji transferi ile ilgili sıkı kurallara uymak zorunda olması, tek-marka perakendesi ve e-ticaret gibi sektörlerde hala bir dizi başka sınırlamalara maruz kalması sorun teşkil etmektedir. Ülkenin bazı bölgelerindeki güvenlik ve altyapı zafiyetinin yanında sektörel mevzuatların katı yapısı yatırımcıların başlıca çekinceleridir. Hint mahkemelerinin tahkim mahkemelerine karşı önceliğinin olması, yabancı yatırımcılar için anlaşmazlıkların çözümünde zaman kaybettirici bir unsurdur.

Malezya, endeks sonuçlarından da görüldüğü üzere, geçtiğimiz yıl olduğu gibi yüksek potansiyeli ile yeni dönemde hem Türk hem küresel yatırımcıların planlarında ön plana çıkabilir. Ülkedeki yabancı yatırım 2016 yılında 2015’e kıyasla %60 oranında artış göstermiştir. Ekonomi yönetimi, yabancı şirketlere “öncü şirket statüsü” gibi çeşitli teşvikler ve vergi indirimleri sunarak, Malezya’dan ASEAN pazarlarına açılmasını önermektedir. Yatırımcılar yüksek vasıflı ve İngilizce konuşabilen işgücünden azami ölçüde yararlanabilir. Bununla birlikte, hükümet, yatırım projelerini onaylarken özellikle teknoloji transferi, ortak girişimler ve yerel ekonominin azami çıkarlarını koruma noktasında inisiyatifini fazlasıyla kullanmaktadır. Hükümet aynı zamanda, teknoloji transferini desteklemek ve nitelikli personelin ülkeye girişini kolaylaştırmak için imalat sektöründeki yabancı personel istihdam rejimini serbestleştirmeyi planlamaktadır. 2015 Temmuz ayında resmi gazetede yayınlanan “Türkiye Malezya Serbest Ticaret Anlaşması” Türk şirketleri için bu pazarı daha avantajlı kılmaktadır.

Hitay olarak 2011 yılından beri Endonezya’da jeotermal yatırımları yapmaktayız. Java ve Sumatra adalarında ön saha çalışmalarını tamamladık ve daha ileriki aşamalar için çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Endonezya’nın hızla gelişen bir ülke olması ve artan sanayi ile şehirleşme nedeniyle elektriğe olan ihtiyacı artmaktadır. Yenilebilir enerji kaynakları arasında potansiyeli açısından jeotermal de öne çıkmaktadır. Son 5 seneye kadar coğrafyanın da uzak olması nedeniyle Türk ihracatçıları ve girişimcileri açısından çok göz önünde olmasa da devletimizin ihracatı çeşitlendirme politikası ile ülkeye genel anlamda ilgi artmıştır. DEİK’in yapmış olduğu organizasyonlar ile daha çok Türk yatırımcısını ve ihracatçısını Endonezya’da göreceğiz.

Emin Hitay
Türkiye-Endonezya İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi

Asya – Pasifik ülkelerine yapılan yatırımlar 2014 yılında 10 adet (1 birleşme ve satın alma), 2015 yılında ise 5 (1 birleşme ve satın alma) adet olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında tespit edilen 4 adet şirket birleşmesi söz konusudur.

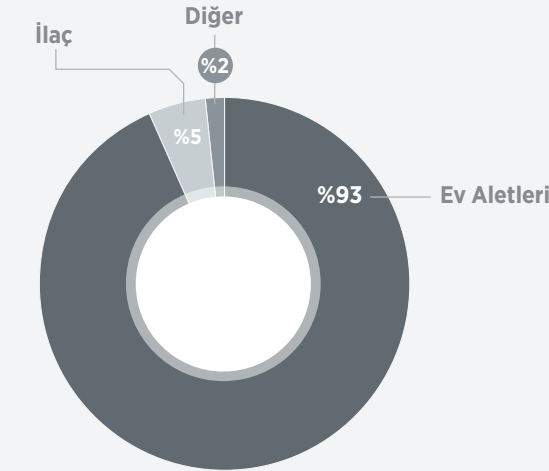
2015 yılında toplam 5 işlemle 180 milyon ABD\$* değerinde yatırım gerçekleşmiştir. 2016 yılında 4 işlemin toplam büyüklüğü yaklaşık 260 milyon ABD\$’ıdır.

2016 yılında yapılan yatırımlara konu olan sektörler elektrikli ev aletleri, ilaç ve madencilik sektörleridir. Meblağın neredeyse tamamı Arçelik’in Dawlance alımından kaynaklanmaktadır.

Genel bağlamda bölge son iki yıldır Türk şirketleri tarafından potansiyelinin çok altında değerlendirilmektedir.

En Çok Yatırım Alan Sektörler (ABD\$)

Asya Pasifik \$ Milyon

Birleşme ve Satın Alma

\$ 260 milyon ABD\$*

4 işlem

En Büyük 5 Yatırım¹

- 1 Arçelik | Dawlance | Pakistan
- 2 Savaş Grup | Polus | Güney Kore
- 3 MNG Gold | Babonga & Yako Project | Avustralya
- 4 Etohum | BDCabs | Bangladeş

1. Sırasıyla; Yatırımcı | Hedef Şirket | Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.

En Çok Yatırım Alan Ülkeler (ABD\$)

Pakistan

G.Kore

Avustralya

Rusya, Türkiye'nin mevcut yatırım stoğunun en fazla yoğunlaştığı ülke olarak geçtiğimiz yıl siyasi sorunlardan ötürü giremediği endekste bu sene önemli bir yer edinmiştir. Siyasi ilişkilerin önceki yıla kıyasla düzene girmesi, Türk şirketlerinin yatırımlarına da olumlu yansımaları beklenmektedir. Türk yatırımları daha çok imalat, altyapı, emlak, gıda sektörlerine yoğunlaşmıştır. Diğer taraftan çoğu işletme sermayesi arttırımı yoluyla gerçekleşen küresel yatırımların Rusya GSYH'si içindeki payı, ülkenin ekonomik dinamikleri ve potansiyeli göz önüne alındığında çok düşüktür (%1,5). Temel sebep olarak Ukrayna ile yaşanan ve kısa vadede çözülmesi öngörülmeleyen Kırım sorunu ile ABD ve AB ülkelerinin ambargosu; petrol şirketi Yukos kararına binaen İngiltere, Almanya, Fransa, Hollanda ve ABD'deki Rus varlıklarının mahkeme yoluyla devralınmasına cevapten Rusya sınırları dahilindeki yabancı şirketlerin varlıklarına el koymaya izin veren yasama ve petrol fiyatlarının düşük seyretmesinden dolayı yaşanan ekonomik durgunluk, yabancı yatırımları 2014 yılından itibaren frenlemektedir. 2015 yılındaki yabancı yatırım akışı 2014 yılına göre 1/3 oranında azalmıştır. 2016 yılında doğrudan yabancı yatırım Rosneft petrol şirketinin hisselerinin özelleştirilmesi neticesinde 2015 yılına kıyasla %62 oranında artarak 19 milyar ABD dolarına ulaştı.

Azerbaycan düşük gelirli ülke grubunda Türk yatırımcıları açısından en cazip ülke olarak ilk sırayı almıştır. Önemli bir Türk yatırım stoğunu bünyesinde barındıran ülke, coğrafi yakınlığının yanı sıra yakın zamanda yatırım ortamının daha iyileşmesi için önemli adımlar attı. Doğrudan yabancı yatırımın akışı son yıllarda istikrarlı bir şekilde artarak 2016 yılında 5,4 milyar ABD dolarına ulaştı. Yabancı sermayeden en büyük payı petrol ve gaz sektörleri almaktadır. Hükümetin en önemli önceliklerinden biri, tarım, ulaştırma, turizm ve bilgi teknolojisi olmak üzere ülke ekonomisini çeşitlendirmek ve yabancı yatırım miktarını arttırmaktır. Ülkenin, Rusya, Kazakistan ve Belarus arasındaki gümrük birliğinin bir parçası olması pazar boyutunu büyötmektedir. Öncelikli sektörlerde yabancı yatırımcılara dönük 7 yıllık yatırım makine ve ekipman ithalatında gümrük vergisi ve KDV muafiyetinin yanı sıra lisans bedellerinde %50'lik indirim getirilmiştir.

Kazakistan son 5 yılda 40 milyar ABD dolarının üzerinde yabancı yatırımı çekmeyi başarmış olmakla birlikte çektiği yatırımlarda son yıllarda düşüş eğilimine girmiş durumdadır. Ülkedeki Çin yatırımları giderek artmaktadır. “Yeni İpek Yolu -OBOR-” projesi kapsamında altyapı projelerine önemli kaynak aktarılacağı öngörülmektedir. 2015 yılında Çin-Kazak fonu Kazakistan'da projeler geliştirmek için 2 milyar ABD doları kaynak ayıracağını açıklamıştır. Ülkenin mevcut yabancı yatırım stoğu GSYH'in %60'ına tekabül etmektedir. Ana yatırımcılar ABD, Fransa, İngiltere, Hollanda ve Çin'dir. Yabancı yatırımcılar açısından petrol ve madencilik sektörleri halen en cazip sektörler olmakla birlikte, küresel petrol fiyatlarının keskin düşüşü, petrol endüstrisine yapılan yabancı yatırım akışını sekteye uğratmıştır. Ülke, 500 milyon dolara mal olması beklenen Avrasya petrol arama projesini finanse etmek için yabancı yatırıma ihtiyaç duymaktadır. Diğer taraftan Kazakistan, Türk yatırımcılar için imalat ve perakende operasyonları için önümüzdeki dönemde değerlendirilebilir. Bağımsızlığını kazanmasından bu yana Kazakistan'ın ekonomik potansiyeli ve güçlü bankacılık sistemi ile sahip olduğu politik istikrar yatırımcılar için olumlu bir izlenim yaratmaktadır.

Gürcistan, Türkiye ile sahip olduğu güçlü ekonomik ve politik bağları ile Türk yatırımcılara diğer ülkelere oranla daha fazla rekabet avantajı sağlayan ülkelerdendir. Büyük bir pazar olmamasına rağmen başarılı yatırım örnekleri ve birçok açıdan sağladığı maliyet avantajları ile endekste öne çıkmıştır. Gürcistan; önümüzdeki dönemde enerji, altyapı, perakende ve konaklama hizmetleri bağlamında değerlendirilebilecek bir pazardır. Tamamen liberal iş ortamı, cazip iş yatırım iklimi (Dünya Bankası İş Yapılabilirlik sırası 16/190) yabancı yatırımcılar için oldukça davetkâr. Her ne kadar büyük bir pazara sahip olmasa da Türk yatırımcılar için coğrafi yakınlık önemli bir sıçrama noktası olabilir.

Geçtiğimiz yıl endekse giremeyen **Özbekistan**, Türk yatırımcıların dönemsel algısı ve iyiye gitmeye başlayan politik ilişkilerin neticesinde 2017 endeksinde yer buldu. Bölgesinin en istikrarlı ekonomisi olarak Türkiye'den potansiyelinin altında yatırım çeken ülke, yeni dönemde Türk şirketleri için ön plana çıkabilir. Özbekistan, 28 milyonluk genç nüfusu (yaş ortalaması 25) ile bölgesinin en kalabalık ve dinamik ülkesidir. Ülke bakır, çinko, altın, gümüş, tungsten, kurşun, pamuk ve doğal gaz gibi önemli hammadde kaynaklarına sahiptir. Çin, Japonya ve Güney Kore önemli yabancı yatırımcıdır. Çin kısa vadede altyapı ve maden sektöründe 5 milyar ABD doları tutarında yatırım planlamaktadır. Özbekistan'dan sağlanacak yeni bağlantı projesi ile Orta Asya-Çin doğal gaz boru hattı kapasitesinin 25 milyar m³'ü bulması beklenmektedir. Hükümetin yabancı yatırımları teşvik etme niyetine ve son yıllarda gerçekleştirdiği reformlara rağmen pamuk, altın, maden gibi hayati sektörlerde devletin eliyle yatırımlara müdahale etme ihtimali, yabancı yatırımcıların en önemli çekincelerinin başında gelmektedir.

Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkilerin seyri bütün Avrasya bölgesindeki ekonomik ve jeopolitik süreçler açısından belirleyici olmaktadır. Nitekim, Rusya ve Türkiye bu coğrafyanın en büyük ülkeleridir. Özellikle günümüzde bunun önemi daha da artmıştır, zira giderek kronik hale gelen siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar, bölgesel sorunlar herkes için ciddi tehdit oluşturmaktadır. Bu anlamda iki ülke arasındaki işbirliğini bölgesel istikrara etkilerini göz önünde bulundurarak değerlendirmek lazım. Günümüz şartlarında Türkiye ile Rusya arasındaki yakın işbirliği bütün Avrasya bölgesinde bir sinerji oluşturarak, ekonomik gelişme ve barışın sağlanmasına hizmet edecektir.

Tuncay Özilhan
Türkiye-Rusya İş Konseyi Başkanı

"TAV'ın yurtdışındaki ilk yatırımı olarak yapımı ve işletmesini üstlendiğimiz Tiflis ve Batum havalimanlarıyla 2005 yılından bu yana Gürcistan'da olmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Gerçekleştirdiğimiz çalışmalar ve yatırımlarla kısa sürede gerek yerel ekonomiye, gerekse de Gürcistan ve Türkiye arasındaki işbirliğinin güçlenmesine önemli katkı sağladığımıza inanıyoruz. Kafkasların çekim merkezi haline gelen Gürcistan, bu başarıyı stratejik lokasyonunun yanı sıra ülkede istikrarlı ekonomik bir ortam oluşturması ve izlediği liberal ticaret politikaları ile sağlamıştır. Gürcistan, bu olumlu koşullara iki ülke arasındaki serbest ticaret anlaşmasının varlığı ve avantajlı vergi uygulamalarını da ekleyince Türk şirketleri için yakın coğrafyamızdaki en cazip yurtdışı yatırım ülkesi haline gelmiştir.

Güçlü Batkın
Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi

Türk yatırımcılar tarafından Avrasya'da 2014 ve 2015 yıllarının her birinde 11 (2014: 3 birleşme ve satın alma işlemi, 2015: 5 birleşme ve satın alma işlemi) işlem gerçekleştirilmiştir.

2014 yılında yapılan 11 yatırımın değeri yaklaşık 2,3 milyar ABD doları* olarak tahmin edilirken, 2015 yılında buna karşılık gelen tutar yaklaşık 640 milyon ABD doları* olmuştur.

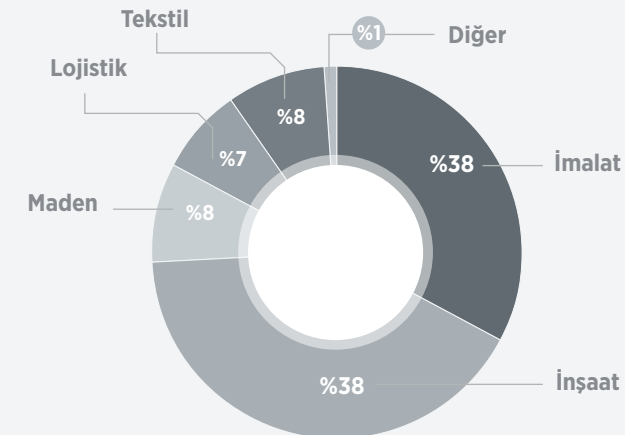
Üretim sektörü hem işlem adedi hem de işlem değeri bakımından ilk sırada yer alırken, ardından iki işlem ile havacılık sektörü gelmektedir.

Rusya hem sıfırdan yatırımlar, hem de şirket satın alımlarında en çok işlem hacmi ve adedinin gerçekleştiği ülke olmuştur.

Bölgede yapılan sıfırdan yatırımlar sonucunda yaklaşık 800 kişilik istihdam yaratıldığı tahmin edilmektedir.

En Çok Yatırım Alan Sektörler (ABD\$)

Avrasya \$ Milyon

Sıfırdan Yatırım

\$ 880 milyon ABD\$*

9 işlem

En Büyük 5 Yatırım¹

- 1 Enka | İnşaat | Rusya
- 2 Şişecam | İmalat | Rusya
- 3 Şişecam | İmalat | Rusya
- 4 Tepe İnşaat | Maden | Türkmenistan
- 5 THY | Lojistik | Pakistan

(1) Sırasıyla: Yatırımcı | İlgili sektör | Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.

Birleşme ve Satın Alma

\$ 30 milyon ABD\$*

2 işlem

En Büyük 5 Yatırım²

- 1 Turkcell | Kcell Joint Stock | Kazakistan
- 2 Mepet Metro | Batumi Intourist | Gürcistan

(2) Sırasıyla: Yatırımcı | Hedef Şirket | Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.

Sıfırdan Yatırım İle Yaratılan İstihdam

3.385 kişi

En Çok Yatırım Alan Ülkeler (ABD\$)

Rusya

Türkmenistan

Gürcistan

Şeffaf ve işlevsel hukuki mekanizmaları, yüksek gelirli ve eğitilmiş nüfusları ile oluşan geniş iç pazarları ve gelişmiş altyapıları ile **Batı Avrupa** bölgesi ülkeleri, yüksek gelirli ülkeler endeksinde bu yıl da öne çıkmaktadır. Hem Türkiye'ye yapılan yatırımlarda hem de Türk yatırımcıların yurtdışında yaptığı yatırımlarda birinci adres olan bölge, son dönemde birçok Türk şirketinin marka satın alımları ile yönelmiş bir coğrafya olarak öne çıkmaktadır.

Almanya, Fransa, İngiltere, Hollanda, İspanya ve **İtalya** gibi ülkeler Türk şirketleri ile kurdukları köklü ortaklıklar, iş yapma ortamları ile güvenilir birer liman olmaları ve bazı sektörlerde Türk şirketleri için marka satın alımına ve know-how transferine uygun yatırım olanakları ile 2017 endeksinde de önemli bir yer edinmişlerdir. Türkiye'nin dış ticaret ve karşılıklı yatırımlarında çok önemli yere sahip bu ülkelerdeki ekonomik büyüme hızının, özellikle yeni iş sahaları açılması ve yüksek teknoloji endüstrilerinin büyüme hızı açısından

diğer bölgelerin gerisinde kalmaya devam etmesi beklenmektedir. Çok daha önemlisi yaşanan nüfus ve azalan işgücü ile oluşan demografik değişim, Avrupa'nın geleceği için gittikçe artan bir endişe yaratmaktadır. Bu da kapsamlı ekonomik reformlara duyulan ihtiyacı her geçen gün arttırmaktadır. Bahse konu ülkelerde son dönemde yükselişe geçen toplumsal direnç ve korumacı akımlar reformlar önündeki en önemli frenleyici unsurdur.

"Almanya, AB'nin ekonomik omurgasını oluşturmaktadır. 2016 yılı rakamlarına göre Almanya, Türkiye'nin en büyük dış ticaret ortağıdır. İki ülke arasında var olan köklü ilişkilerin, iş dünyası temsilcilerinin bir araya gelmesi ile daha da güçlenmesi ve yeni işbirliği alanlarının tespit edilmesi ana gündem maddemizi oluşturmaktadır. Bu kapsamda Türkiye-Almanya İş Konseyi olarak 2017'de Almanya Ticaret ve Sanayi Odası (DIHK) ile imzalamış olduğumuz İşbirliği Anlaşmasıyla karşılıklı yatırım ilişkilerini derinleştirmeyi hedeflemekteyiz. Özellikle şu anda içinde bulunduğumuz ve Almanya'nın aktif rol oynadığı sanayi ve teknoloji dönüşümü olan Endüstri 4.0 sürecinde, know-how transferini geliştirmek amacıyla adımlar atmamız ve ülkelerimiz arasında teknoloji ve inovasyon alanında işbirliğini geliştirmemiz hayati önem taşımaktadır."

Steven Young
Türkiye-Almanya İş Konseyi Başkanı

Avrupa kıtasının endekste lideri **Almanya**, 2017 endeksinde geçtiğimiz yıldan daha iyi bir yer edinmiştir. Ülke AB bölgesinde göstermiş olduğu ekonomik performans ile bir istikrar unsuru olmuş ve ön plana çıkmıştır. Ülkenin yatırımcılar açısından öne çıkan yönleri arasında son derece güçlü endüstriyel ağı, nitelikli ve yüksek eğitilmiş iş gücü, güvenilir altyapı, olumlu bir sosyal iklim, istikrarlı bir yasal çerçeve ve Avrupa'nın merkezinde yer alması sayılabilir. Diğer taraftan yüksek vergi oranları (kurumlar ve bireysel) ve işverenleri zorlayan katı iş kanunları yatırımcıların önemli çekinceleridir. 2016 yılında yaklaşık 12 Milyar ABD dolarıyla en fazla Çin yatırımı çeken Avrupa ülkesi olarak da ön plana çıkmıştır

Endekste 2016 sıralamasının üzerine çıkabilen ender yüksek gelirli ülkelerden biri olarak **İngiltere** için Brexit sonrası iş dünyası, Başbakan Theresa May'ın "Global Britanya" algısını güçlendirecek reformlarını beklemektedir. Bu bağlamda AB regülatif çerçevesinden ve sınırlamalarından sıyrılan İngiltere merkezli yatırımlar ve sektör oyuncuları, ölçeklerini büyütme noktasında önceki yıla kıyasla daha umutlu konumdalar. Brexit sonrası Türkiye gibi AB dışında kalan ülkeler için yatırıma yönelik önemli mevzuatsal fırsatlar oluşması beklenmektedir.

Bir diğer iyi performans gösteren ülke olarak öne çıkan **İspanya**, önceki dönemde gerçekleştirdiği kurumlar vergisi indirimi ve işveren lehine değiştirdiği iş kanunundaki katı maddelerin semeresini 2016 yılında toplayarak gerek ekonomik büyümeyle gerek çektiği yatırımlarla atağa geçmiştir. Emlak, altyapı ve perakende yatırımları 2016 yılında ön plana çıkmıştır. AB haricinde Latin Amerika'ya kültürel yakınlık, çok sayıda İspanyol çokuluslu şirketin varlığı, turizm gelirlerindeki patlama, gelişmiş altyapı ağı ile yenilenebilir enerjilere gerçekleştirilecek yatırımlar için ülkeyi ön plana çıkarabilir.

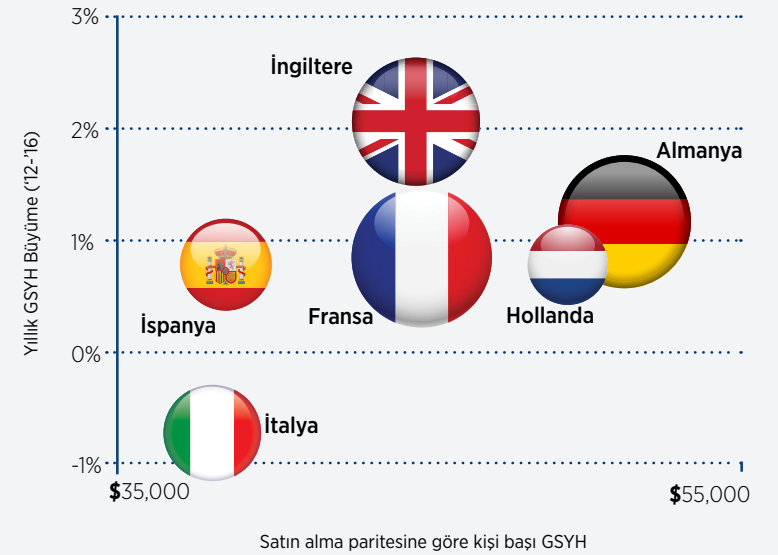
İsveç, Danimarka, Finlandiya gibi İskandinav ülkeleri son yıllarda yaşadıkları ekonomik durgunluk ile özellikle son üç yılda yavaşlama eğilimine girdi. Bu grupta diğerlerine nazaran daha yüksek bir sıra edinmiş olan İsveç istisnadır. 2016 endeksinde de iyi bir yer edinen ülke, Avrupa'nın ötesindeki bölgelerle

de ihracat pazarlarını çeşitlendirebilmiş olması, Avrupa ekonomilerinden daha iyi performans göstermesine sebep olmuştur.

İsveç geçtiğimiz yıl 2015 yılına kıyasla 25 Milyar ABD doları ile 4 kat daha fazla yatırım çekmiştir. Hükümet özellikle biyo-teknolojiler ve gıda işleme yatırımlarını bir dizi teşvik ile arttırmayı planlamaktadır. Her şeye rağmen grup ülkeleri; istikrarlı politik ortamları, gelişmiş AB ülkelerine nazaran düşük dolaylı vergi mevzuatları, hukuk sistemleri ve altyapı imkânları ile örnek ülke olarak yüksek puan almıştır. Ne var ki yüksek işçilik ücretleri, yüksek bireysel vergi yükümlülükleri ve katı iş kanunları dış yatırımlara fırsat odaklı yaklaşan Türk şirketleri için İskandinav ülkelerini ikinci plana itmektedir. Söz konusu ülkeler; enerji, ilaç, telekomünikasyon, elektronik sektörlerinde küresel yatırımcıların tercih ettiği ülkelerdir.

Dönemsel Ekonomik Performans

Bayrakların büyüklüğü ülkelerin ekonomik büyüklüğünü göstermektedir.

Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde kişi başı yabancı yatırım oranı, yoğun biçimde devam eden yatırımlarla birlikte dünyanın en yüksekleri arasında yer almaktadır. Halen Orta Avrupa ülkeleri yabancı yatırımcılar açısından önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Her ne kadar 2008 krizi öncesi yatırım çekme performanslarına henüz ulaşmadılarsa da **Romanya, Bulgaristan, Polonya, Macaristan ve Çek Cumhuriyeti** kıta Avrupa'sının merkezinde yer alan konumları ile katma değerli üretimler için tercih edilen ülkelerdir. Özellikle son dönemde otomotiv, bilgi teknolojileri, biyo-teknoloji, makine vb. sektörlerinde grup ülkelerine yapılan yatırımlar bu görüşü desteklemektedir. Bu bağlamda Romanya pazarını özellikle imalat yatırımları ile tercih etmekte olan Türk şirketleri; Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya'yı da görece büyük nüfusları, kurumsal yetkinlikleri, maliyet ve lojistik avantajlarını göz önünde bulundurarak gelecek dönemde tercih edebilir. Orta Avrupa otomotiv endüstrisi, düşük maliyetli, yüksek kaliteli bir üretim merkezi olmasıyla, Amerika'da Meksika'nın otomotiv endüstrisine benzer bir rol oynamaktadır. Bölgede büyümenin devam ederek yeni yabancı yatırımları çekmesi beklenmektedir.

Estonya, Litvanya ve Letonya'nın başı çektiği **Baltık** grubu ülkeleri kişi başına düşen yüksek orandaki yabancı yatırım miktarı ile dikkat çekmektedir. Bu yıl endekste daha fazla yer alan Baltık ülkeleri, bilgi teknolojileri sektöründe ve diğer yüksek teknoloji endüstrilerde İskandinavya'dan önemli miktarda yabancı yatırım çekmektedir. Türk yatırımcıları tarafından potansiyelinin altında değerlendirilen ülkelerin

başlıca güçlü yanları; becerikli ve ucuz işgücü, AB ile uyumlu ve yatırımcı dostu mevzuatı, basit ve çekici vergi sistemi, stratejik transit ve lojistik merkezleri, yüksek üretkenlik, düşük kurumlar vergisi ve Rusya ile eski Sovyet cumhuriyetlerine erişim imkânı sağlayan coğrafi konumlarıdır. Diğer taraftan zaman zaman yaşanan ekonomik istikrarsızlıklar ve ülke ölçeklerinin ufak olması yatırımcıları frenleyen unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Diğer taraftan bu ülkelerin yaşanan ve azalma eğilimine giren nüfusları da göz önünde bulundurulması gereken bir unsurdur.

İsviçre, küresel yatırımcıların güvenli limanlarından biri olma konumunu eskisi kadar olmasa da halen sürdürmektedir. Finansal hizmet ve işlemlerde birçok uluslararası kurumun uğrak noktası olarak 800 Milyar ABD dolarını aşan yabancı yatırım stoğu ile dünyada halen ikinci sıradadır. İsviçre yıllardır küresel yatırımların önündeki her türlü engeli kaldırmayı amaçlayan ekonomi yönetimini düstur edinmiştir. 26 kantondan oluşan ülkede yerel idareler, yabancı yatırımcılara on yıla varan vergi muafiyeti ve teşvikleri sunmaktadır.

Avusturya, gelişmiş AB ülkeleri arasında nispi olarak yüksek oranda büyümeyi sürdürebilen ekonomilerden biri olsa da Orta Avrupa ülkelerinin altında büyümektedir. 2016 yılında 6 Milyar ABD doları yabancı yatırım çekmeyi başaran ülkenin öne çıkan sektörleri yiyecek & içecek, kimyasallar, mühendislik, makina ve orman ürünleri endüstrileri olmuştur. Almanya, Hollanda, İtalya, Lüksemburg ve Rusya en önemli yatırımcılarıdır.

İrlanda, 2015 yılında 100 Milyar ABD dolarını aşan rekor seviyede yabancı yatırımı çekmeyi başarmıştır. Ülke özellikle sıkı kültürel ve iş bağlarının bulunduğu ABD başta olmak üzere mühendislik, bilişim teknolojileri, ilaç sanayi gibi katma değeri yüksek yatırımları çekmektedir. Apple, Facebook, Google, HP gibi önemli şirketlerin bölge üssü konumunda olan İrlanda, gelişmiş AB ülkelerine oranla sahip olduğu vergi avantajları ile endekste yerini bu yıl da alabilmiştir.

Bulgaristan, özellikle bölgedeki en düşük vergi oranlarını içeren mevzuatı ile düşük işçilik, enerji ve yaşam maliyetleri göz önüne alındığında çektiği yabancı yatırımı 2017'de artıracağı beklenmektedir. Türk şirketleri için coğrafi yakınlığı ve gıda gibi bazı sektörlerde AB regülasyon bariyerlerini aşma noktasında yapılacak yatırımlarla pazara giriş kapısı olması söz konusu olabilir. Küresel yatırımcılardan çok Türk yatırımcılara dönük sahip olduğu potansiyele binaen bu yıl da endekste önemli bir yer edinmiştir.

Hırvatistan, Kosova, Bosna Hersek, Arnavutluk ufak ölçekli ekonomileri ile küresel yatırım planlarında yer edinemeseler de Türk yatırımcıların tercih ettiği ülkeler olmaktadır. Geçtiğimiz yıla kıyasla Balkan ülkeleri daha fazla ön plana çıkmaktadır.

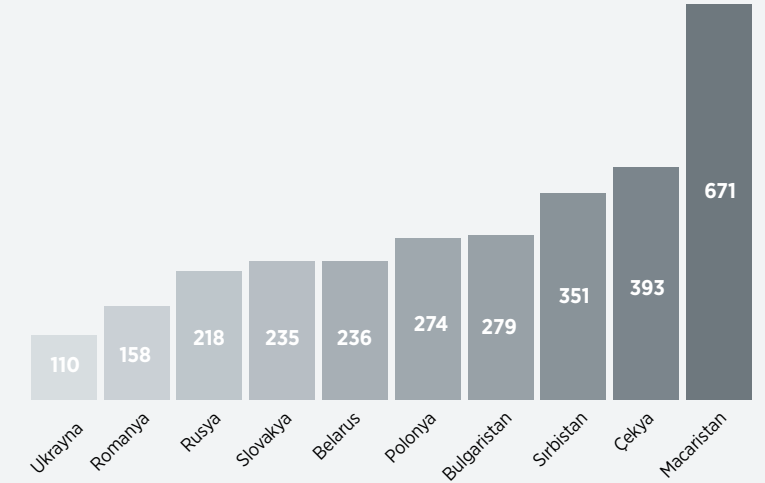
Hırvatistan, Adriyatik Denizi boyunca avantajlı coğrafi bir konum, dil bilen nispi nitelikli işgücü ile ulaştırma, telekomünikasyon ve enerji altyapısına yatırım yapmaya devam etmektedir. Dış ticaret açığı ve devlet borçlanması ekonominin yabancı yatırımlara ihtiyacını daha da arttırmaktadır. Ülke AB üyesi olarak, kuvvetli altyapısı ve turizm potansiyeli ile Türk yatırımcıların radarına girebilir.

Kosova özellikle düşük gelirli ülkeler endeksinde, yatırımcı dostu siyasi vizyonu, zengin doğal kaynakları, genç eğitimli iş gücü, düşük kurumlar vergisi ve çeşitli vergi muafiyetleri ile yer edinmiştir. Küçük ülke ölçeğine rağmen Türk ve yabancı yatırımcıların ilgisini çekmektedir. İnşaat, altyapı, bankacılık, maden ve telekomünikasyon sektörleri en fazla yatırım çeken sektörlerdir. Başlıca yatırımcı ülkeler Türkiye, Almanya ve Slovenya'dır.

Arnavutluk, 2008-2015 döneminde yıllık ortalama 1 milyar ABD doları civarında yatırım çekmiştir. Bu performans ülke ölçeği dikkat alındığında önemli bir yatırım girişidir. Mevcut yatırım stoğu ülke GSYH'sinin yarısına ulaşmıştır. Petrol, metal, altyapı, inşaat ve telekomünikasyon sektörleri yabancı yatırımcılar için ön plana çıkmaktadır. 2016 yılının Ocak ayında yürürlüğe giren yatırım mevzuatı ile birlikte enerji, madencilik, ulaşım, telekomünikasyon, kentsel altyapı, turizm, tarım ve balıkçılık sektörleri stratejik yatırım kapsamına alınarak küçük meblağlı olanları da kapsayacak şekilde desteklenecektir.

Bosna Hersek küresel yatırımcıların dikkatini çekmese de Türkiye'den önemli yatırımları bugüne kadar çekmeyi başarmıştır. Siyasi ve kültürel bağlarının yanı sıra coğrafi yakınlığı Türk yatırımlarını tetikleyen önemli unsurlardır. En fazla yabancı yatırım çeken sektörler imalat, bankacılık ve telekomünikasyon sektörleridir. En fazla yatırımı bulunan ülkeler Avusturya, Sırbistan, Hırvatistan ve Rusya'dır.

Kişi başına düşen ortalama yıllık yabancı yatırım (ABD\$) 2011-2015

Avrupa, uzun süredir Türk yatırımcıların en gözde yatırım adresi konumundadır. Bölgeye sıfırdan yatırımlar ve birleşme ve satın alma işlemleri dahil olarak 2014 yılında toplam 89 (24 birleşme ve satın alma) ve 2015 yılında ise toplam 53 (23 birleşme ve satın alma) yatırım yapılmıştır. 2016 yılında ise 86 (33 birleşme ve satın alma) yatırım Türk şirketlerince gerçekleştirilmiştir.

2015 yılında yapılan yatırımların yaklaşık değeri 4,3 milyar ABD\$* olurken, 2016 yılında 2,6 milyar ABD\$**lık yatırım gerçekleşmiştir.

2016 yılında adet olarak en çok yatırım alan sektörler arasında sırasıyla imalat, gıda ve turizm sektörleri ön plana çıkarken, yatırım değeri göz önüne alındığında ise sırasıyla gıda, imalat ve perakende sektörleri göze çarpmaktadır.

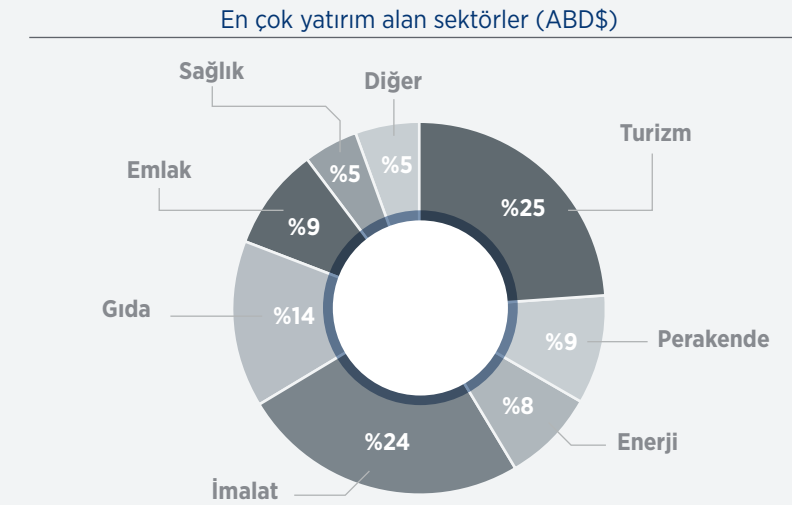
Sıfırdan yatırımlarda en çok ilgiyi Balkan Bölgesi (özellikle Romanya) görürken, şirket birleşme ve satın alma işlemlerinde İspanya özellikle Doğu Grubun turizm yatırımları ile sayıca en çok tercih edilen yatırım adresi olmuştur.

2015 yılında Türk yatırımcılar tarafından Avrupa'da yaklaşık 8.400 kişilik istihdam yaratıldığı tahmin edilirken, bu sayının 2016 yılında yaklaşık 7.700 kişi olduğu tahmin edilmektedir.

"Avrupa'nın merkezinde yer alan Macaristan, stratejik konumu nedeniyle Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısıdır diyebiliriz. Bu nedenle de özellikle lojistik alanında ülkenin ciddi avantajları söz konusudur. Ülkenin AB üyesi olması ise yatırımcılar için birçok kolaylığı da beraberinde getirmektedir. Türk işadamları olarak Macaristan'da yatırım yapmamız için; başta kurumlar vergisinin %9 olmasının yanı sıra dünyadaki 3. ofisini ülkemizde açan Macar Eximbank'ın sunduğu kredi imkanı gibi birçok neden bulunmaktadır. Tüm girişimci ve işadamlarının bu imkanlardan faydalanmalarını ve yatırım yapmalarını öneriyorum."

Adnan Polat
Türkiye-Macaristan İş Konseyi Başkanı

Kaynaklar

EMIS
Financial Times FDI Intelligence Database
Fraser Institute Mining Index Statistics
Global IP Center
Insead Global Talent Competitiveness Index
Institute for Economics and Peace
International Energy Agency Statistics
Internation Trade administration
Mergermarket
OECD Database
S&P Capital IQ
T.C Dışişleri Bakanlığı
T.C Ekonomi Bakanlığı
The Heritage Foundation World Freedom Index
TCMB Ödemeler Dengesi Verileri
The World Bank Group - Global Indicators Database
Transparency International Agency
Türk Hava Yolları
UNDP Human Development Report
United Nations Conference on Trade and Development Statistics
World Bank Statistics-World Development Indicators
World Economic Forum Database
World Intellectual Property Organization

Endekste Kullanılan Kriterler

A. İş yapma ortamı ve Kalınmışlık	B. Know-how potansiyeli	C. İç ve Komşu Pazar Büyüklüğü	D. Mevzuat Altyapısı	E. Türkiye ile İlişkiler	F. İş gücü ve hammadde maliyeti
İş Yapma Kolaylığı Endeksi	Inovasyon Endeksi	Kişi Başı GSYH, PPP	Kurumlar Vergisi	Stratejik Önem	Elektrik Maliyeti
Doğrudan Yabancı Yatırım	Patent Kayıtları	GSYH Büyüme Oranı	Yatırım Koruma Anlaşma Sayısı	Türkiye'nin Toplam Yatırımı	İşgücü Maliyeti
Ülke Borçluluğu	IP Koruma Yasası Varlığı	Nüfus	Çifte Vergi Önleme Anlaşma Sayısı	Çifte Vergi Önleme Anlaşma Mevcudiyeti	İşgücü Verimi
Genişbant Erişim Oranı	Rekabetçi Yetenek Endeksi	Üye Birliklerin Ekonomik Büyüklüğü	Tahkim Durumu	Yatırım Koruma Anlaşma Mevcudiyeti	Doğal Kaynak Gelirlerinin GSYH'e oranı
Yolsuzluk Endeksi		Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	Yasal Hakların Geçerlilik Endeksi	Haftalık THY sefer sayısı	
Güvenlik Endeksi		Lojistik Endeksi	DYY Sınırlama Endeksi	Vize alma kolaylığı	
Elektriğe Erişim Oranı					

DEİK Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi hakkında

Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi'nin temelleri 2011 yılında DEİK bünyesinde aynı isimle kurulan çalışma grubu ile atılmıştır. Türkiye'nin en büyük yurtdışı yatırımcı şirketlerini bünyesinde bulunduran Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi, resmi olarak 2013 yılından itibaren faaliyetlerine başlamıştır. Konsey, Türkiye ekonomisi için yeni sayılabilecek bir tema olan bu alanda; özel sektörün yurtdışı yatırım dinamiklerini kavrama, yurtdışı yatırımlar sürecinde ortaya çıkan ihtiyaçlara yanıt üretme, kamu ile yüksek düzeyde eşgüdüm sağlama noktasında öncü kurumsal yapı olma vizyonunda çalışmalarını sürdürmektedir. Ana çalışma başlıkları arasında; yatırım garantileri, tahkim, risk değerlendirme, yatırım finansmanı, sektörel/bölgesel dış yatırım stratejileri gibi konular yer almaktadır.

Bain & Company	Volkan Kara (Başkan)
Doğan Holding	Aygen Ayözger (Başkan Yardımcısı)
Kale Grubu	Ender Arslan (Başkan Yardımcısı)
Alarko	Ümit Nuri Yıldız
Anadolu Grubu	Hurşit Zorlu
Betek Boya	Orhan Yazıcı
Çelebi Havacılık	Abdullah Kırımlı
Doğuş Holding	Eryiğit Umur
Eczacıbaşı Holding	Ali Murat Aköz
Edelstaal	Turgut Torunoğulları
Elmadağ Avukatlık	Ramazan Arıtürk
Gübretaş	Mahmut Karaman
Koç Holding	Utku Barış Pazar
MADO	Hasan İbrahim Toksoy
TAV Havalimanı Holding	Güçlü Batkın
Tosyalı Holding	Şerif Tosyalı
T.C. Ziraat Bankası	İlker Met
Zorlu Enerji	Sinan Ak

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)

River Plaza Bahar Sokak No:13 Kat:10
34394 Levent / İstanbul-Türkiye

Tel: +90 (212) 339 50 00

Fax: +90 (212) 270 30 92

E-posta: info@deik.org.tr

www.deik.org.tr

@deikiletisim

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), Türk özel sektörünün dış ticaret, uluslararası yatırımlar, hizmetler, müteahhitlik ve lojistik başta olmak üzere, dış ekonomik ilişkilerini yürütme, bu bağlamda yurt içi ve dışı yatırım imkânlarını araştırma, Türkiye'nin ihracatını artırmaya katkı sağlama ve benzeri iş geliştirme çalışmalarını koordine etmekle görevlidir. Bu amaçla 1986 yılında kurulan DEİK, 11 Eylül 2014'de çıkarılan 6552 sayılı kanunla yeni bir yapıya kavuşmuş, daha da güçlendirilerek "Türk özel sektörünün dış ekonomik ilişkilerini yürütme" görevini tamamiyle üstlenmiştir. Mayıs 2017 itibarıyla DEİK'in 101 kurucu kuruluşu, 127'si ülke temelli 134 İş Konseyi ve bu Konseyleri oluşturan 1.000'nin üzerinde üye firması ve üye firmalarının da DEİK bünyesinde 2000'e yakın temsilcisi bulunmaktadır.

Bain & Company Türkiye

Nispetiye Caddesi, Akmerkez B 3 Blok Kat: 10
34337 Etiler / İstanbul - Türkiye

Tel: +90 (212) 708 14 00

Fax: +90 (212) 708 1414

E-posta: info@bain.com

www.bain.com

@BainAlerts

"Bain & Company dünya iş liderlerinin sonuç almak istedikleri zaman başvurdukları yönetim danışmanlık firmasıdır. Bain müşterilerine strateji, operasyonlar, bilgi teknolojileri, organizasyon, girişim sermayesi, dijital dönüşüm ve strateji ile satın alma ve birleşmeler gibi konularda tavsiyelerde bulunur; müşterilerin kolayca yararlanabileceği pratik ve kapsamlı bilgiler sunar ve değişimi kalıcı hale getirecek yetkinlikler aktarır. Bain, başarısını müşterilerinin finansal sonuçlarına göre ölçer. Bain müşterileri borsada dört kat daha iyi performans göstermektedirler. 1973'te kurulan ve 36 ülkede 55 ofisi bulunan Bain, derin bir uzmanlığa ve her endüstriden ve sektörden şirketlerden oluşan geniş bir müşteri portföyüne sahiptir. Daha fazla bilgi için www.bain.com adresini ziyaret edebilirsiniz."